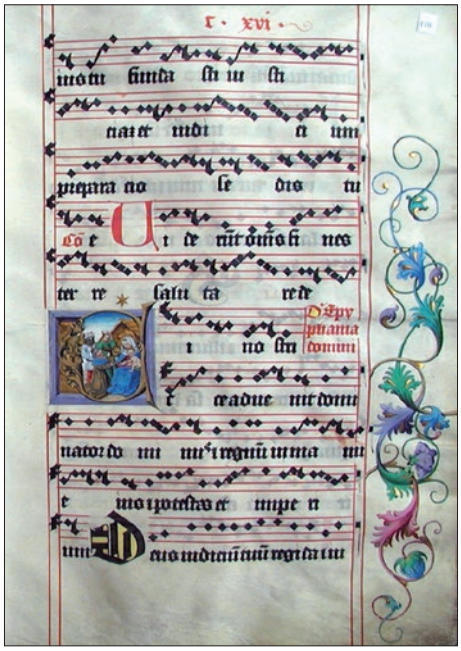Centrum pro liturgickou hudbu

Tradice a současnost chrudimského kůru (1)

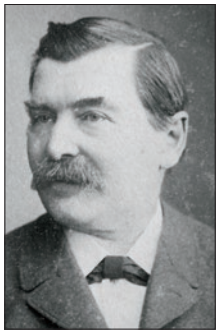
Pozoruhodná tvorba a interpretace liturgické hudby se dá v Chrudimi doložit již víc jak před pěti sty lety. O zdejším literátském bratrstvu je možné najít záznamy již kolem r. 1495. Do dnešní doby se zde také dochovaly dvě jedinečné, evropsky významné, kulturní památky – graduály. Latinský z r. 1530 a český z r. 1570. V této době zde také působil jeden z nejvýznamnějších českých skladatelů rudolfínské doby, Jiří Rychnovský (cca 1540–1616), který v Chrudimi také zemřel. Skládal např. pro literáty v Hradci Králové, Klatovech, Rokycanech nebo Sedlčanech, což nám dokládají tamní dochované graduály i hlasové knihy. Jeho dílo znamená vrchol české kontrapunktické školy předbělohorské doby. Vlivem pobělohorských událostí a možná i pozdějších josefínských reforem byla řada pramenů Rychnovského skladatelské tvorby nenávratně zničena. Ve 20. stol. se podařilo některá díla postupně z různých pramenů zkompletovat. Jsou to zejména rozsáhlá pětihlasá latinská liturgická (novokališnická) díla, jako např. Mše (officium) k uctění Marie Magdaleny, podobně Vánoční mše *Quem vidisti pastores*, která mj. obsahuje rozsáhlé české moteto *Znamenaj křesťan věrný*, dále také Mše k Duchu svatému nebo Officium Dedicationis templi. Většina děl, pokud se vůbec dochovala, zůstává zatím v torzech.

Další významnou epochu v tradici chrudimské liturgické hudby představuje období národního obrození, spojené zde zejména s národním buditelem, spisovatelem a děkanem **Josefem Liboslavem Zieglerem** (1782–1846). Asi nejvýznamnější osobností tohoto období se jeví regenschori a skladatel **Václav Rikl**, který působil v Chrudimi přes 50 let. V hudebním archivu arciděkanského chrámu je dodnes uchováno obdivuhodné množství hudebnin, které jsou krásně opsány jeho vlastní rukou. V hudbě a zpěvu odchoval Rikl několik chrudimských generací a za jeho řízení byla chrámová hudba na vysoké úrovni. Do dnešních dnů se v chrámovém archivu a regionálním muzeu dochovalo asi 30 skladeb. Zemřel 3. října 1858 v Chrudimi ve věku asi 92 let.

Zcela nejvýznamnější období v 19. století představuje skladatel a varhaník **Alois Hnilička** (1826–1909), od jehož narození nedávno uplynulo 200 let. Narodil se v Ústí nad Orlicí a po studiích (varhanická škola v Praze) nejprve působil na mnoha místech jako podučitel a varhaník (např. Žamberk, Německé Heřmanice, Mladkov, Česká Rybná, Dolní Čermná) až se nakonec usadil ve svém rodišti, kde se také stal členem zdejší Cecilské hudební jednoty (zal. 1803). V Chrudimi se stal r. 1863 varhaníkem a později (1872) i ředitelem kůru. Tvorba čítá na 216 opusů. Je zde zastoupeno množství hodnotných duchovních skladeb – zejména 26 mší, Stabat Mater, 3 requiem, Te Deum, různé sbory, písně. Z orchestrálních skladeb např. 2 symfonie, 3 symfonické básně (Táborita, op. 60, Finále, op. 185 a Neděle na venkově, op. 189), řada ouvertur nebo houslový koncert. Hnilička je také autorem obrovského množství komorní hudby (hlavně smyčcová kvarteta), klavírních,

List z latinského graduálu chrudimského literátského bratrstva

Alois Hnilička

Vojtěch Říhovský

varhanních a instruktivních skladeb. Kompoziční tvorba Aloise Hniličky je ze stylového hlediska důležitou spojnicí mezi českou hudební tvorbou post-klasickou a novodobou českou hudbou, jejíž plody jsou dnes chápány, zejména díky úsilí B. Smetany, jako součást nejcennějších hodnot světové kultury v oblasti artificiální hudby. Zároveň je jeho dílo výmluvným dokladem dobové produkce v rámci bohatého kulturního života mimopražské oblasti s významnými hudebními centry – Ústí nad Orlicí a Chrudim.

Dalším pozoruhodným skladatelem, spojeným s chrudimským kůrem, byl od r. 1902 **Vojtěch Říhovský** (1871–1950), rodák z Dubu na Moravě. Roku 1914 se pak stává ředitelem kůru u sv. Ludmily v Praze na Vinohradech, později také sbormistrem arcibiskupského semináře, pracoval v proslulé Cyrilské jednotě a pod. Byl neobyčejně plodným skladatelem hlavně církevní hudby (řada děl vznikla v Chrudimi) a úspěchy slavil i za hranicemi. Dlouhá léta působil v nakladatelství M. Urbánka. Jeho díla jsou dodnes na mnohých kůrech často provozována (např. Missa Loretta, op. 3). Do svých 70 let napsal 27 latinských, 10 českých mší, 5 requiem, graduale (asi 50), ofertoria a jiné.

MgA. Tomáš Židek, Ph.D.
regenschori farního kostela
Nanebevzetí Panny Marie Chrudim

(dokončení v příštím čísle)